

Magyarországon egyre fokozódik az érdeklődés a vezetői felelősségbiztosítások iránt. A biztosítás díja azonban nem alacsony, ráadásul a nemzetközi szintéren megsokszorozódó káresemények, illetve a szűkülő piaci szereplők köre miatt az Európai Unióban tapasztalható áremelkedések hazánkban is érezhetőek.

Az elmúlt hónapokban tovább erősödött a vezető tisztségviselők felelősségbiztosítási piaca Magyarországon. Jellemzően bármilyen olyan ügy kapcsán, amikor felmerül a vezetői felelősség kérdése, megnő az érdeklődés a cégek tulajdonosai és a vállalatvezetők részéről. Egy veszteséges év, ami akár a kedvezőtlen makrogazdasági helyzet számlájára is írható, elég ahhoz, hogy a tulajdonosok vizsgálják a management felelősségét.

A társasági törvény korlátlan mértékű egyetemleges felelősséget rótt a cégek vezető tisztségviselőire, akik a törvény szabta keretek között felelnek - esetleges távozásuk után is - a vállalatnál meghozott döntéseik, illetve cselekedeteik okozta negatív következményeiért.

Az új jogszabály életbelépését követően nem kényeztettek hosszú sorok a biztosítók előtt - egyes becslések jelenleg néhány százra teszik a vezetői felelősségbiztosítási szerződések számát -, ám mint néhányan megjegyzik, a törvény már kezdi éreztetni hatását, hiszen több per is folyik kártérítési követeléssel. Emellett az Egyesült Államokban elfogadott, a tőzsdén jegyzett társaságokra jóval nagyobb transzparenciát kirovó törvény is begyűri Magyarországra a kinti börzén forgó vállalatokon, illetve az anyacégeken keresztül. A tengerentúli jogszabály az elmúlt több mint öt év vállalati botrányai nyomán született meg, s a korábbinál jóval nagyobb kötelezettséget ró a könyvvizsgálókra, miközben a vezetők a saját vagyonukkal is felelőssé váltak döntéseikért (lásd az 1-es sz. alatt mellékelt ENRON ügy könyvvizsgálói tapasztalatait).

A hazánkban alig egy évtizedes múltú visszatekintő biztosítási szegmens az angolszász kultúrában több mint 70 éve vert gyökeret, ám a többi nyugat-európai ország sem télenkedett. Németországban például 6 milliárd euróra becsülhető a vezetői felelősségbiztosítások összege. Az elmúlt tíz évben megsokszorozódó tőzsdei cégek, illetve bankok mérlegeivel kapcsolatos botrányoknak köszönhetően, a díjak 200-400 százalékkal is nőttek. Míg Németországban teljesen nyilvános információnak számít, hogy például ilyen biztosítással bír a DaimlerChrysler, vagy a Deutsche Bank, addig Magyarországon az ügyfelek körét továbbra is bizalmas információként kezelik a piaci szereplők.

Mindenesetre tényként kezelhető, hogy a vezető tőzsdei társaságok zöme - köztük a gyógyszeripari, a távközlési, az olajipari cégek - biztosította managementjét. Az ügyfelek között bankok, s kisebb számban a középállalatok is képviseltetik magukat. Egyes társaságok anyacégeik nemzetközi programjain keresztül biztosítják magukat a káresemények ellen. Például a Kereskedelmi és Hitelbank tulajdonosai bírnak teljes körű, a dolgozók által elkövetett visszaélések okozta károkat lefedő nemzetközi bankkockázati viszontbiztosítással.

A díjak értelemszerűen magasak. 50-100 millió forintos biztosítási összeghez évi egymillió forint társulhat. A nagyobb társaságok esetében több százmillióra, milliárdra rúghat a kártérítési limit. Az elmúlt két év során az egyes kockázati szinteken a tengerentúli, illetve nyugat-európai káresemények nyomán a díjak a többszörösükre emelkedtek, s ez a tendencia Magyarországon is érezteti hatását. Ugyanakkor nem jellemző, hogy többen visszavonták volna biztosításukat - mutatnak rá a piaci elemzők.

Egységárról értelemszerűen nem lehet beszélni a biztosítási díjat illetően, hiszen a tarifákról és a biztosítási limitekről mindenhol egyedileg állapodnak meg. Általánosságban elmondható, hogy a magyar biztosítási piacon nem alkalmaznak olyan minimális éves díjat, mely alatt a biztosítók nem vállalják szerződés kötését.

A szerződés megszületése előtt a biztosítók alaposan tanulmányozzák az adott céget, kérdőíveket töltenek ki, üzleti adatokat kérnek be, kíváncsiak a tulajdonosi összetételre, a leányvállalatokra, a befektetésekre és nem utolsósorban a belső ellenőrzés hatékonyságára. A kártérítési összeg kifizetésekor a biztosító értelemszerűen megvizsgálja, mit tett a társaság a káresemény elkerülése érdekében, milyen vizsgálatokat végeztek korábban, illetve a közelmúltban milyen gyakran történtek hasonló jellegű események.

Míg a vezetői felelősségbiztosítás (angolszász neve: D&O, directors and officers liability insurance) esetében a kockázatból kizárt a vezető szándékos vagy bűncselekményt megvalósító magatartása, ezen kockázatok a társaság vagy bank esetében biztosíthatóak az úgynevezett alkalmazotti hűtlenség elleni vagy bűncselekmény-biztosítás keretében.

Egyes biztosító társaságoknál az alkalmazotti hűtlenség elleni vagy bűncselekmény-biztosítás a ritkábbak közé tartozik, s kizárólag egyedi elbírálás után, különböző auditok átvizsgálását követően hajlandóak ezt fedezet alá vonni. Jellemzően hatáskörtúllépés során keletkező károkra vonatkozó szerződéseket kötnek a cégek

Általánosságban elmondható, hogy a biztosítók alaphelyzetben az igazgatóság és a felügyelő-bizottság tagjait kéri fedezetbe vonni. Egyes biztosítók esetében - az angolszász gyakorlatot követve - az igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok mellett a menedzsment tagjaira, azaz az operatív vezetésre is kiterjed a fedezet, ami nagyobb kockázatot jelent ugyan, mint az előbbi, ám ez a tarifában is jelentkezik. A leányvállalatok vezető tisztségviselőire a hazai biztosítótársaságok által nyújtott biztosítási fedezet általában nem terjed ki automatikusan, így az esetleges leányvállalati fedezet iránti igényüket az ügyfelek külön szokták jelezni

A biztosítók zöménél csak egyetlen naptári évre érvényes a biztosítás.

A 2007 július 1-én életbe lépő Gt. módosítás és csődtörvény alapján a cégek vezető tisztségviselőinek anyagi felelőssége jelentősen tovább növekedett.

A törvénymódosítás meghatározott feltételek esetén az ügyvezetőt, igazgatót, vezérigazgatót, meghatározó befolyású tulajdonost felelőssé teszi a behajthatatlan társasági tartozásokért. A Vezető tisztségviselők felelősségbiztosítása fedezetet nyújt azon esetekre, melyek ilyen minőségében, hibás döntés következtében a vezető tisztségviselő ellen kártérítési igénnyel lépnek fel. Ez a biztosítás az általánosan

alkalmazottaktól eltérően a tisztán pénzügyi veszteségekre is kiterjed. Tekintettel arra, hogy Magyarországon kevésbé elterjedt, viszonylagosan új módozatról van szó, és a fedezeti kör rendkívül nehezen behatárolható, a biztosítók díjai mellett a feltételrendszerek összehasonlítására is nagyobb hangsúlyt kell fektetni.

Az új Gt. mellett érdemes egy pillantást vetni a Csődtörvény hatályba lépett módosítására. A törvénymódosítás meghatározott feltételek esetén az ügyvezetőt, igazgatót, vezérigazgatót, meghatározó befolyású tulajdonost felelőssé teszi a behajthatatlan társasági tartozásokért.

Nincs változás abban a szabályban, hogy a vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal kötelesek ellátni, és a polgári jog általános szabályai szerint felelnek a gazdasági társasággal szemben a jogszabályok, a társasági szerződés, illetve a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségeik felróható megszegésével a társaságnak okozott károkért.

Eddig csak a társasággal szemben állt fenn az ügyvezetők felelőssége, a jövőben a törvényben meghatározott feltételek esetén már a hitelezőkkel szemben is. Hitelezőkről felszámolási eljárásban beszélünk, így ezen felelősség a felszámolási eljárásban, illetve annak eredménytelensége után vetődik fel.

Az új Gt. kimondja, hogy a gazdasági társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően, a vezető tisztségviselők ügyvezetési feladataikat a társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni.

Ehhez kapcsolódva pedig a Csődtörvény módosítása arról rendelkezik, hogy hitelező vagy a felszámoló a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el (ideértve a környezeti terhek rendezését is), és ezáltal a társasági vagyon a keresetben meghatározott mértékben csökkent. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. Ha többen közösen okoztak kárt, felelőségük egyetemleges. (33/A.§)

Mentesül a felelősség alól az a vezető, aki bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek csökkentése érdekében. Amennyiben a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámolója [összevont (konszolidált) éves beszámolója] külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell.

A gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

A felszámolási eljárás jogerős lezárását követő 90 napos jogvesztő határidőn belül - ki nem elégített követelése erejéig - bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy a 33/A. § szerinti perben megállapított felelősség alapján kötelezze az adós volt vezetőjét követelésének kielégítésére. (63.§)

A fedezet kiterjed:

- Vezető tisztségviselők és felügyelő bizottsági tagok által e minőségükben okozott károkra
- Jogi védelem költségeire
- Előleg jogi védelem költségeire
- Leányvállalatokra
- Jövőbeli vezető tisztségviselők és felügyelő bizottsági tagok automatikus fedezetbevétele

A biztosítottak köre:

- Vezető tisztségviselők
- Ügyvezetők, igazgatók
- Felügyelő bizottsági tagok

Mikor javasolt menedzser felelősségbiztosítást kötni?

A hibás döntések veszélye különösen fennáll napjaink globalizálódó gazdasági környezetében, ha vállalatok átalakulnak, összeolvadnak, más vállalatot felvásárolnak vagy nyilvános részvénykibocsátást terveznek.

Ma Magyarországon a hatályos jogi szabályozás szerint a gazdasági társaságok vezetői korlátlan felelősséggel tartoznak a vezetői minőségükben elkövetett károkozásért, azaz a teljes kárt kötelesek megtéríteni a kár bekövetkezésétől számított öt éves elévülési időn belül, akár magánvagyonuk terhére is.

A vezető tisztségviselőkön kívül a felügyelő bizottságok tagjai – mint a gazdasági társaság ügyvezetésének rendeltetésszerű működést ellenőrző szerv – fokozott felelősséggel felruházottak, korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a gazdasági társaságnak az ellenőrzési kötelezettségük elmulasztásával okozott károkért.

Az igazgatók és vezető tisztségviselők felelősségbiztosítása a fenti kockázatok ellen nyújt megfelelő védelmet. Nemcsak a tisztségviselőket mentesíti esetleges kártérítési kötelezettségük alól, hanem adott esetben biztos védelmet jelent a társaság tulajdonosainak arra nézve, hogy e jogviszonyból származó követeléseik kielégítésre kerüljenek.

A biztosítótársaságok termékei feltételeikben és fedezetükben igazodtak ezen kockázatokhoz, s igyekeznek ezeket minnél jobban lefedni:

Célcsoport:

- Közepes- és nagyvállalatok, jogi személyiséggel rendelkező társaságok
- A Budapest Értéktőzsdén jegyzett társaságok, ill. a tőzsdére készülő társaságok.

Minimum éves díj általában:

- 500.000,- Ft-tól

Biztosítottak köre:

- Vezető tisztségviselők
- Ügyvezetők, igazgatók
- Felügyelő bizottsági tagok

Biztosítási forma:

- „Claims made” típus (a biztosítási időszakban bejelentett károkat téríti a biztosító)
- Visszamenőleges hatály lehetséges

Szerződéskötés menete:

- Biztosítási nyilatkozat, kérdőív kitöltése
- Az elmúlt évek pénzügyi beszámolóinak benyújtása

A szaporodó károk leggyakoribb okai a következők:

- részvényárfolyam-ingadozás
- rossz pénzügyi helyzet
- vállalati fúziók és felvásárlások
- bennfentes kereskedelem
- a pénzügyi jelentések újraírása
- egy leányvállalat megvásárlása körüli problémák közlésének elmulasztása
- számviteli szabálytalanságok.

Átgondolandó kérdések

- Átvizsgálta-e mostanában az Ön vállalata által megkötött biztosítás által nyújtott fedezetet? A D&O eléggé összetett termék, s az egyes biztosítók között jelentős eltérések mutatkozhatnak az általuk kínált fedezet terjedelmében.
- Tisztában vannak-e az igazgatótanács tagjai a D&O kötvény feltételeivel és kizárásaival? Különösen a tanácsadói pozícióban lévő vezetők szoktak

kíváncsiak lenni a biztosítási fedezetre, hogy tudják, egy D&O kár esetén megnyugtató összegek állnak rendelkezésükre az esetleges jogvédelmi költségek vonatkozásában.

- A kárigények megváltozott atmoszférájában, felülvizsgálta-e a kártérítési határok és a programstruktúra megfelelő voltát?
- Eleget tesz-e a biztosítás a vállalat növekvő igényeinek, különösen, ha az más országok felé bővíti tevékenységét?